

TRIDENTINUM

TRENTON KIRKOLLISKOKOUKSEN
reformi- ja oppidekreetit
sekä kaanonit

Suomentanut Martti Voutilainen OP

KATOLINEN TIEDOTUSKESKUS 2016

Alun perin julkaistu vuonna 1984 sarjassa
Missiologian ja ekumeniikan seuran julkaisuja, 43.
Uusi, korjattu laitos julkaistu Luther-Agricola-seuran luvalla,
Katolinen tiedotuskeskus 2016.

© Copyright 2016 Katolinen tiedotuskeskus, Helsinki
Suomennos Martti Voutilainen OP
Painopaikka Hansaprint, Turenki 2016
ISBN 978-952-7153-13-0

KAHDESKYMMENESNELJÄS ISTUNTO

Pidetty 11. päivänä marraskuuta 1563.

OPPI JA KAANONIT AVIOLIITON SAKRAMENTISTA

Ihmissuvun ensimmäinen kantaisä julisti jumalallisen Hengen inspiroimana avioliiton ikuisen ja purkamattoman siteen, kun hän sanoi: *Tämä on nyt luu minun luistani ja liha minun lihastani. Sentähden mies luopukoon isästänsä ja äidistänsä ja liittyköön vaimoonsa ja ne kaksi tulevat yhdeksi lihaksi.*¹

Että tämä side yhdistää ja liittää toisiinsa vain kaksi ihmistä, sen Kristus opettaa selvästi, kun hän noihin viimeksimainittuihin sanoihin, jotka hän esittää Jumalan lausumina, lisää jatkaen: *Niin eivät he enää ole kaksi, vaan yksi liha.*² Ja välittömästi hän vahvistaa tämän, jo Aadamin niin paljon aikaisemmin julistaman, aviositeen lujuuden näillä sanoilla: *Minkä siis Jumala on yhdistänyt, sitä älköön ihminen erottako.*³

Sen armon, joka tekee täydelliseksi tämän luonnollisen avioliittolaisen rakkauden ja lujittaa purkamattoman ykseyden sekä pyhitää aviopuoliset, Kristus, kunnioitettavien sakramenttien asettaja ja täydellistäjä, ansaitsi meille kärsimisellään. Tähän apostoli Paavali viittaa sanoessaan: *Miehet, rakastakaa vaimojanne, niin kuin*

1 1. Moos. 2:23, 24 (Vulgata), vrt. Matt. 19:5, Ef. 5:31.

2 Matt. 19:6, Mark. 10:8.

3 Matt. 19:6, Mark. 10:9.

Kristuskin rakasti seurakuntaa ja antoi itsensä alttiiksi sen edestä,⁴ ja hän lisää hiukan myöhemmin: Tämä salaisuus on suuri, minä tarkoitan Kristuksessa ja kirkossa.⁵

Koska avioliitto siis evankeliumin lain aikana (Uudessa liitossa) Kristuksen kautta tulevan armon tähden on aikaisempia avioliittoja paljon korkeampi, ovat pyhät Isämme, kirkolliskokoukset ja kirkon koko traditio aina opettaneet, että on perusteltua pitää avioliittoa Uuden lain sakramenttien joukkoon kuuluvana. Tämän opin vastaisesti ovat monet jumalattomat aikalaisemme ei ainoastaan ajatelleet väärin tästä kunnioitettavasta sakramentista vaan myös evankeliumin vapautta verukkeenaan käyttäen kirjoituksissaan ja puheissaan väittäneet paljon sellaista, mikä poikkeaa katolisen kirkon opetuksesta ja apostolien ajoista lähtien hyväksytystä käytännöstä, mistä kaikesta on ollut suurta vahinkoa kristityille. Tämä pyhä ja yleinen synodi haluaa panna sulun heidän yltiöpäisyydelleen ja pitää välttämättömänä hävittää näiden skismaatikkojen harhaopit ja erheet, jottei heidän oppiensa tuhoisa tartunta vetäisi puoleensa yhä useampia, ja siksi synodi säätää nämä harhaoppisiin ja heidän erheisiinsä kohdistuvat erottamisrangaistukset (anateemat).

AVIOLIITON SAKRAMENTTIA KOSKEVAT KAANONIT

Ensimmäinen kaanon

Jos joku sanoo, ettei avioliitto ole todellisesti ja varsinaisesti yksi evankeliumin lain seitsemästä sakramentista ja ettei se ole Kristuksen asettama vaan ihmisten keksimä kirkossa sekä että se ei tuo armoa: hän olkoon erotettu.

4 Ef. 5:25.

5 Ef. 5:32 (Vulgata).

Toinen kaanon

Jos joku sanoo, että kristityillä on lupa samanaikaisesti pitää useampia vaimoja ja ettei mikään jumalallinen laki tätä kiellä: hän olkoon erotettu.

Kolmas kaanon

Jos joku sanoo, että vain ne verisukulaisuus- ja lankousasteet, jotka 3. Mooseksen kirja¹ mainitsee, voivat estää solmittavan avioliiton ja mitätöidä jo solmitun, tai sanoo, ettei kirkko voi antaa joistakin niistä erivapautta tai määrätä useampiakin sukulaisuusasteita sellaisiksi, että ne estävät ja mitätöivät avioliiton: hän olkoon erotettu.

Neljäs kaanon

Jos joku sanoo, ettei kirkko voi asettaa sellaisia avioesteitä, jotka mitätöivät avioliiton, tai että kirkko niitä asettaessaan on erehtynyt: hän olkoon erotettu.

Viides kaanon

Jos joku sanoo, että avioliiton side voidaan purkaa harhaoppisuuden tai yhteiselämän vaikeuksien tai toisen puolison pahanthahtoisen poissaolon takia: hän olkoon erotettu.

Kuudes kaanon

Jos joku sanoo, ettei oikein solmittua avioliittoa, joka kuitenkin ei vielä ole fyysisesti toteutunut, voida toisen puolison juhlallis-

1 3. Moos. 18:6s.

ten luostarilupausten antamisen johdosta mitätöidä: hän olkoon erotettu.

Seitsemäs kaanon

Jos joku sanoo, että kirkko erehtyy, kun se evankelisen ja apostolisen opin mukaisesti² on opettanut ja opettaa, ettei avioliittoa voida purkaa toisen puolison aviorikoksen takia ja ettei kumpikaan osapuoli, ei myöskään syytön, joka ei ole antanut aiheita aviorikokseen, voi toisen puolison vielä eläessä solmia uutta avioliittoa ja että aviomies, joka hylättyään vaimonsa aviorikoksen perusteella on nainut toisen, on tehnyt huorin, ja että myös vaimo, joka hylättyään aviorikoksen tehneen miehensä solmii uuden avioliiton, tekee huorin. Jos siis joku sanoo, että kirkko näin opettaessaan erehtyy: hän olkoon erotettu.

Kahdeksas kaanon

Jos joku sanoo kirkon erehtyvän, kun se monista eri syistä säättää mahdolliseksi puolisoiden välisen vuode- eli asumuseron määrätyksi tai määräämättömäksi ajaksi: hän olkoon erotettu.

Yhdeksäs kaanon

Jos joku sanoo, että pyhiin vihkiarvoihin korotetut kleeruksen jäsenet tai juhmallisen siveyslupauksen antaneet sääntökuntalaiset voivat solmia avioliiton ja että heidän solmimansa avioliitto on pätevä kirkon laista tai heidän antamastaan lupauksesta riippumatta, tai sanoo, että tämän vastainen kanta merkitsee avioliiton tuomitsemista, sekä sanoo, että kaikki ne voivat solmia avioliit-

2 Etenkin Matt. 5:32, 19:9, Mark. 10:11, 12, Luuk. 16:8, 1. Kor. 7:11.

ton, jotka katsovat, ettei heillä ole siveyden lahjaa, siitäkin huolimatta, että he ovat antaneet siveyden lupauksen: hän olkoon erotettu. Sillä Jumala ei kiellä tätä lahjaa niiltä, jotka sitä oikein pyytävät,³ eikä hän salli meitä kiusattavan yli voimiemme.⁴

Kymmenes kaanon

Jos joku sanoo, että aviosääty on asetettava neitsyyden tai selibaatin edelle, ja sanoo, ettei neitsyydessä tai selibaatissa pysyminen ole parempaa ja autuaampaa kuin avioituminen:⁵ hän olkoon erotettu.

Yhdestoista kaanon

Jos joku sanoo, että kielto viettää juhlallisia häitä tiettyinä vuoden aikoina on pakanoiden taikauskosta peräisin olevaa tyrannimaista taikauskoa, tai jos joku tuomitsee kirkon avioliiton solmimisessa käyttämät siunaukset ja seremoniat: hän olkoon erotettu.

Kahdestoista kaanon

Jos joku sanoo, että avioliittoasiat eivät kuulu kirkollisille tuomareille: hän olkoon erotettu.

3 Ks. Matt. 7:7s., Jaak. 1:5.

4 Ks. 1. Kor. 10:13.

5 Ks. Matt. 19:11, 12, 1. Kor. 7:25s., 1. Kor. 7:38, Ilm. 14:4.

AVIOLIITTOA KOSKEVAT REFORMIKAANONIT

Luku 1 ('Tametsi') (*Avioliitto on solmittava julkisesti*)

On epäamatöntä, että salaiset, mutta kylläkin sopimusosapuolten vapaalla suostumuksella solmitut avioliitot ovat päteviä ja todellisia avioliittoja, niin kauan kuin kirkko ei niitä ole säätänyt pätemättömiksi, ja että siksi ovat tuomittavia he, jotka kieltävät niiden olevan oikeita ja päteviä, ja pyhä synodi heidät anateemalla tuomitseekin, samoin kuin se tuomitsee nekin, jotka väärin väittävät, että poikien ilman vanhempiensa suostumusta solmimat avioliitot ovat pätemättömiä ja sanovat, että vanhemmat voivat ne tehdä päteviksi tai pätemättömiksi.

Kuitenkin kaikesta tästä huolimatta Jumalan pyhä kirkko on mitä pätevimmistä syistä aina inhonnut näitä salaisesti solmittuja avioliittoja ja on ne kieltänyt. Mutta pyhä synodi toteaa, että ihmisten tottelemattomuuden takia tällaisista kielloista ei ole mitään hyötyä. Lisäksi synodia askarruttavat suuresti ne vakavat synnit, jotka aiheutuvat näistä salaisista avioliitoista ja erityisesti niiden kohdalla, jotka pysyvästi ovat kadotustuomion alaisia, koska he hylättyään ensimmäisen vaimonsa, jonka he salaisesti olivat naineet, solmivat julkisesti avioliiton toisen kanssa ja elävät hänen kanssaan ainaisessa aviorikoksessa. Tähän epäkohtaan kirkko, joka ei voi oikeudellisesti käsitellä salassa tapahtuneita asioita, ei voi tuoda apuaan muuten kuin tarttumalla johonkin tehokkaampaan keinoon. Siksi synodi paavi Innocentius III:n aikana pidetyn pyhän Lateraanikonsiilin jälkiä seuraten määrää, että tästä lähtien ennen kuin avioliitto solmitaan, on avioliittoon aikovien omissa seurakunnissa julkisesti kolmena peräkkäisenä pyhäpäivänä kirkossa messun aikana kuulutettava, keiden välillä avioliitto tullaan solmimaan. Kun nämä kuulutukset on suoritettu ja jos mitään laillista estettä ei ole esitetty, toimitettakoon avioliittoon vihkiminen kirkon kasvojen edessä. Kirkkoherran on kuulusteltava miestä ja vaimoa ja tultuaan vakuuttuneeksi heidän keskinäisestä suostumuksestaan lausuttava nämä sanat: *Minä yhdistän teidät avioliittoon, Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen*, tai hän voi käyttää muitakin kullakin alueella käytössä olevan hyväksytyyn riituksen mukaisia sanoja. Jos joskus on aiheellista epäillä, että avioliitto voi tulla estetyksi, jos sitä edeltää näin monta kuulutusta, silloin joko kuuluttakoon vain yhden kerran tai toimitettakoon avioliittoon vihkiminen

ainakin kirkkoherran ja kahden tai kolmen todistajan läsnäollessa. Sen jälkeen mutta kuitenkin ennen kuin avioliitto on fyysillisesti toteutunut, toimitettakoon kuulutukset kirkossa, jotta mahdolliset avioesteet voidaan helpommin saada selville. Näin on meneteltävä, paitsi jos kirkollinen Esivalta näkee hyväksi, että mainitut kuulutukset jätetään kokonaan pois. Milloin näin on tehtävä, sen pyhä synodi jättää kirkollisen Esivallan viisauden ja harkinnan varaan. Kaikki ne, jotka yrittävät solmia avioliiton ilman että kirkkoherra tai joku hänen itsensä tai kirkollisen Esivallan valtuuttama pappi ja kaksi tai kolme todistajaa on läsnä, tämä pyhä synodi määrää kokonaan kelpaamattomiksi solmimaan avioliittoa ja säättää, että mainitunlaiset avioliiton solmimiset ovat pätemättömiä ja tyhjiä ja tällä dekreetillä tekee ne pätemättömiksi ja tyhjiksi. Lisäksi synodi määrää, että kirkollisen Esivallan harkinnan mukaan on ankarasti rangaistava kirkkoherraa tai muuta pappia, joka on ollut läsnä avioliiton solmimisessa, josta on puuttunut riittävä määrä todistajia; samoin on rangaistava niitä, jotka ovat suostuneet olemaan todistajina, vaikka paikalla ei ole ollut kirkkoherraa tai muuta pappia, sekä lopuksi itse tällaisen avioliiton solmineita. Lisäksi tämä pyhä synodi kehottaa, etteivät puoliset asuisi yhdessä saman katon alla, ennen kuin he ovat saaneet pyhäkössä papin siunauksen. Synodi säättää, että tämän siunauksen antaminen kuuluu asianosaisten omalle kirkkoherralle eikä kellekään muulle. Ja vain kirkkoherra itse tai kirkollinen Esivalta voi antaa jollekin toiselle papille luvan tämän siunauksen toimittamiseen. Eikä mikään ei edes ikimuistoinenkaan tapasäännös, jota onkin pidettävä pikemminkin tapojen turmeltuneisuutena, eikä myöskään mikään privilegio voi estää tämän määräyksen voimaantuloa. Jos siis joku kirkkoherra tai muu sääntökunta- tai hiippakuntapappi, vaikkapa hän väittäisikin itsellään jonkin privilegion tai ikimuistaisen tapasäännöksen nojalla olevan tällaisen luvan, rohkenee yhdistää avioliiton tai siunata toiseen seurakuntaan kuuluvia puolisoita ilman heidän oman kirkkoherransa antamaa lupaa, hän olkoon jo lain nojalla pidätetty virastaan siksi kunnes sen kirkkoherran Esivalta, jonka olisi pitänyt olla läsnä avioliiton solmimisessa, hänet tästä virastapidättämisestä vapauttaa. Kirkkoherralla olkoon kirja, johon hän merkitköön aviopuolisoiden ja todistajien nimet sekä avioliiton solmimisen ajan ja paikan, ja hänen tulee huolellisesti säilyttää tämä kirja luonaan.

Lopuksi pyhä synodi kehottaa aviopuolisoita ennen avioliiton solmimista tai ainakin kolme päivää ennen kuin solmittu avioliitto on saava fyysisen toteutumisensa, huolellisesti tunnustamaan syntinsä ja hurskaasti vastaanottamaan pyhän Eukaristian sakramentin. Jos joillakin alueilla on edellä sanottujen lisäksi käytössä muita kiitettäviä kirkollisia tapoja ja seremonioita, pyhä synodi suuresti toivoo, että ne säilytetään. Jotteivät nämä terveelliset määräykset jäisi keneltäkään huomaamatta, synodi käskää kaikkia kirkollisia Esivaltoja huolehtimaan siitä, että tämä dekreetti mahdollisimman pian selitetään ja saatetaan julkiseksi ja kansan tietoon kaikissa heidän hiippakuntiensa seurakuntakirjoissa ja tämä tapahtukoon useaan kertaan ensimmäisen vuoden aikana ja sen jälkeen niin usein kuin katsotaan tarpeelliseksi.

Synodi säätää vielä, että tämä dekreetti astuu voimaan kussakin seurakunnassa kolmenkymmenen päivän kuluttua siitä kun se on ensimmäisen kerran julkisaatettu.

Luku 2 (*Hengellisestä sukulaisuudesta avioesteenä*)

Kokemus opettaa, että kiellettyjen tapausten suuren lukumäärän takia usein tapahtuu niin, että avioliitto tietämättömyydestä solmitaan kiellon alaisissa olosuhteissa ja joko asianomaiset jatkavat aviollista elämäänsä suuressa synnissä tai sitten avioliitto mitätöidään monien ihmisten suureksi pahennukseksi. Pyhä synodi haluaa tuoda tähän hankaluuteen huolenpitoaan ja ottaa käsiteltäväksi ensimmäiseksi hengellisen sukulaisuuden muodostaman avioesteen ja säätää, että pyhien kaanonien määräysten mukaisesti vain yksi mies tai nainen tai korkeintaan yksi kumpaakin sukupuolta vastaanottakoon kastetun kastealtaasta eli olkoon hänen kumminsä, ja että vain seuraavien ryhmien eli toisaalta näiden kummien ja toisaalta kastetun ja hänen isänsä ja äitinsä välille syntyy hengellinen sukulaisuus. Samoin vain kastajan ja toisaalta kastetun ja hänen isänsä ja äitinsä välillä syntyy niinkään hengellinen sukulaisuus.

Kirkkoherran, ennen kuin hän ryhtyy toimittamaan kastetta, tulee huolellisesti tiedustella asianomaisilta, kenet tai ketkä he ovat valinneet kastettavan kummiksi tai kummeiksi ja hyväksyköön vain hänet tai heidät tähän tehtävään, kirjoittakoon heidän nimensä kirjaan ja selittäköön

heille sen hengellisen sukulaisuuden, joka heidän kohdallaan syntyy, niin etteivät he voi myöhemmin tämän asian kohdalla vedota siihen, etteivät he sitä tienneet. Jos mainittujen kummien lisäksi jotkut muut koskettavat lasta, näiden muiden kohdalla ei synny hengellistä sukulaisuutta, eivätkä mitkään tämän vastaiset konstituutiot ole voimassa. Jos kirkkoherran rikkomuksen tai huolimattomuuden takia on menetetty toisin, kirkollisen Esivallan tulee harkintansa mukaan häntä rangaista. Se hengellinen sukulaisuus, joka syntyy vahvistuksen sakramentin yhteydessä, koskee vain vahvistuksen antajaa ja toisaalta vahvistuksen saanutta sekä hänen isäänsä ja äitiänsä ja vahvistuskummmia. Kaikki muiden henkilöiden väliset hengellisestä sukulaisuudesta aiheutuvat avioesteet ovat kokonaan poistettut.

Luku 3 (*Julkisen säädyllisyyden avioesteestä*)

Siellä missä julkisesti annettu naimalupaus mistä syystä tahansa ei ole laillisesti sitova, pyhä synodi poistaa kokonaan oikeudenmukaisuuteen perustuvan ns. julkisen säädyllisyyden avioesteen. Missä taas tällainen naimalupaus on sitova, vastaava avioeste ei ulotu ensimmäistä polvea pitemmälle, sillä kaukaisempiin polviin ulottuvana ei tällaista avioliittokieltoa kuitenkaan voitaisi noudattaa ilman vahinkoa.

Luku 4 (*Haureuden aiheuttamasta lankoudesta*)

Samoista ja muistakin mitä vakavimmista syistä pyhä synodi rajoittaa sen avioesteen, joka syntyy haureuden aikaansaamasta lankoudesta ja joka mitätöi myöhemmin solmitun avioliiton, koskemaan vain ensimmäistä ja toista polvea. Kaukaisemmissa polvissa tällainen lankous ei enää mitätöi jo solmittua avioliittoa.

Luku 5 (*Lähisukulaisuuden avioesteestä ja siitä annettavasta erivapaudesta*)

Jos joku tietoisesti rohkenee solmia avioliiton kielletyissä polvissa, velvoitettakoon hänet eroamaan, eikä hänellä ole toivoa saada tässä asiassa erivapautta. Ja vielä suuremmalla syyllä näin on meneteltävä sellaisen kohdalla, joka ei ole vain rojhennut solmia avioliittoa vaan on jopa sen

fyysillisesti toteuttanutkin. Jos hän on sen tehnyt tietämättömyydessä, ja jos hän vielä on laiminlyönyt avioliiton solmimiseen tarvittavat juhlalliset vihkimismenot, olkoon hän samojen rangaistusten alainen. Sillä se, joka halveksii kirkon asettamia terveellisiä säädöksiä, ei ole arvollinen saamaan helposti osakseen kirkon laupeutta. Jos taas hän on noudattanut juhlallisia vihkimenoja ja myöhemmin on havaittu jokin sellainen avioeste, josta hän todennäköisesti ei ole ollut tietoinen, silloin hänelle voidaan helpommin ja ilmaiseksi antaa erivapaus. Jos kyseessä on vasta solmittava avioliitto, erivapautta ei yleensä tule antaa tai ainoastaan harvoin ja silloin pätevästä syistä ja ilmaiseksi. Toisessa polvessa erivapautta ei tule koskaan myöntää paitsi korkeiden ruhtinaitten ja valtion edun ollessa kyseessä.

Luku 6 (*Naisenryöstäjästä*)

Pyhä synodi säättää, ettei naisenryöstäjän ja ryöstetyn välillä voi syntyä avioliittoa niin kauan kuin ryöstetty on ryöstäjänsä vallan alla. Jos ryöstetty, sen jälkeen kun hänet on erotettu ryöstäjästä ja saatettu turvalliseen paikkaan, jossa hän on vapaa, suostuu ottamaan ryöstäjän mieheksensä, ryöstäjä saakoon hänet vaimokseen. Kuitenkin ryöstäjä itse ja kaikki häntä neuvoneet, auttaneet ja suosineet olkoot lain nojalla ehtoolliselta poissuljetut ja pysyvästi maineensa menettäneet, eivätkä he voi saada mitään arvoasemia. Ja jos he kuuluvat klerukseen, menettäkööt vihkiarvonsa. Lisäksi ryöstäjän on varustettava ryöstetty tuomarin arviomukaan kohtuullisina pidettävillä myötäjaisillä, ottipa ryöstäjä hänet vaimokseen tai ei.

Luku 7 (*Irtolaisten avioliitoista*)

On paljon sellaisia, jotka harhailevat ympäriinsä ja joilla ei ole tiettyä asuinpaikkakuntaa. Ja kun tällaiset ihmiset yleensä ole kovin kunniallisia, he ensimmäisen vaimonsa hylättyään naivat hänen vielä eläessään toisen ja välistä eri paikkakunnilla useitakin. Pyhä synodi haluten torjua tätä epäkohtaa velvoittaa isällisesti kaikkia, joille tämä asia kuuluu, etteivät he näitä harhailevia miehiä helposti hyväksyisi avioliittoon vihittäviksi. Maallisia hallintoviranomaisia synodi kehottaa panemaan

tällaiset ihmiset ankaraan kuriin. Kirkkoherroja synodi kääsee, etteivät he saa olla läsnä heidän avioitumisissaan, elleivät he sitä ennen ole asiaa huolellisesti tutkineet ja vietyään asian kirkolliselle Esivallalle saaneet häneltä luvan olla läsnä avioliiton solmimisessa.

Luku 8 (*Jalkavaimon pitämisestä*)

Jalkavaimojen pitäminen on vakava synty jo naimattomien miesten kohdalla, mutta vielä paljon vakavampaa ja tämän suuren sakramentin aivan erityiseen halveksuntaan johtavaa on se, että naimisissa olevat miehet elävät tällaisessa kadotuksen tilassa ja välistä jopa rohkenevat elättää ja pitää jalkavaimoja kotonaan vieläpä samanaikaisesti vaimonsa kanssa. Tuodakseen tähän näin suureen pahaan asianmukaista parannusta pyhä synodi säättää tällaisista jalkavaimojen pitäjistä, että jos he, olivatpa naimattomia tai naimisissa olevia ja olipa heidän sääätynsä, arvonsa tai asemansa mikä tahansa, sen jälkeen kun kirkollinen Esivalta, myös virkansa puolesta, on kolme kertaa heitä kehottanut, eivät silti ole lähettäneet pois jalkavaimojaan ja irrottautuneet kaikesta kanssakäymisestä näiden kanssa, heitä on rangaistava ehtoolliselta poissulkemisella eikä heitä ole siitä vapautettava ennen kuin he ovat todellisuudessa ryhtyneet noudattamaan saamaansa kehotusta. Jos he rangaistuksista piittaamatta ovat vuoden ajan jatkaneet jalkavaimojen pitämistä, kirkollisen Esivallan tulee ryhtyä heitä vastaan rikoksen laadun edellyttämiin ankariin rangaistustoimenpiteisiin. Näiden avionrikkojamiesten tai jalkavaimonpitäjien kanssa julkisesti eläviä naisia, jos he eivät kolmesti kehotettuina ole totelleet, tulee kirkollisen Esivallan, tarvittaessa omasta aloitteestaankin ja viran puolesta rangaista heidän syyllisyyttään vastaavalla ankaruudella ja heidät on, tarvittaessa maallisiin viranomaisiin turvautuen, karkotettava pois kaupungista ja vieläpä hiippakunnasta, jos kirkollinen Esivalta katsoo sen aiheelliseksi. Samanaikaisesti myös muut avionrikkojille ja jalkavaimonpitäjille määrätty rangaistukset jäävät voimaan.

Luku 9 *(Avioliiton solmimisen vapaudesta)*

Erittäin usein käy niin, että ajalliset halut ja ahneus sokaisevat siinä määrin maallisten valtiaitten ja hallitusmiesten mielet, että he uhkausten ja rangaistusten voimalla pakottavat tuomiovaltansa alla olevia miehiä ja naisia, erityisesti rikkaita tai suurta perintöä odottavia, solmimaan vastoin tahtoaan avioliiton näiden hallitsijoiden tai hallitusmiesten heille määräämien henkilöiden kanssa. Koska on kuitenkin mitä suurinta pahaa loukata avioitumisen vapautta, samoin kuin se, että juuri ne, joilta odotetaan oikeutta, itse syyllistyvät oikeuden loukkauksiin, pyhä synodi käskee kaikkia hallitsevassa asemassa olevia, olipa heidän arvoasteensa, korkea-arvoisuutensa tai asemansa mikä tahansa, sakramenteilta erottamisrangaistuksen uhalla, joka rangaistus lankeaa heille jo tehdyn teon perusteella, etteivät he millään tavalla suorasti tai epäsuorasti saa pakotuksellaan estää alaisiaan tai ketään muutakaan vapaasti solmimasta avioliittoa.

Luku 10 *(Hääjuhlallisuuksien ajankohdasta)*

Pyhä synodi käskee kaikkia huolellisesti noudattamaan muinaisia säädöksiä, jotka kieltävät juhlallisen häiden viettämisen adventin ja loppiaisen sekä tuhkakeskiviikon ja pääsiäisen oktaavin välisenä aikana mainitut päivät mukaanlukien. Vuoden muina aikoina synodi sallii vietettävän juhlallisia häitä. Piispat huolehtikoot kuitenkin, että ne vieteään asiaankuuluvalla kohtuullisuudella ja kunniallisuudella. Sillä avio-
liitto on pyhä asia ja se on pyhästi toteutettava.

**SAMASSA XXIV:SSÄ (8.) ISTUNNOSSA
(11.11.1563) PAAVI PIUS IV:N AIKANA JULKAISTU
REFORMIDEKREETTI**

Tämä pyhä synodi jatkaa kirkon reformin käsittelyä ja säätää tässä istunnossa seuraavaa.

Ensimmäinen kaanon (*Piispaksi ja kardinaaliksi valitsemisesta*)

Jos kaikkien kirkollisten arvoasteiden kohdalla on huolellisesti ja viisaasti pyritävä siihen, ettei Herran huoneessa mikään ole vailla järjestystä tai epäjärjestykseen saatettua, niin paljon enemmän on nähtävä vaivaa, jotta valittaessa häntä, joka asetetaan kaikkia arvoasteita ylemmäksi, ei tehtäisi mitään erehdyistä, sillä Herran perheen koko asema ja järjestys horjuu, jos sitä, mitä tarvitaan ruumiissa, puuttuu sen päästä.¹ Siksi vaikka tämä pyhä synodi onkin jo toisaalla² antanut useita hyödyllisiä määräyksiä, jotka koskevat niitä, jotka korotetaan johtamaan katedraalia tai sitä korkeammanasteista kirkkoa, synodi pitää mainittua tehtävää niin tärkeänä, ettei asian suuruuden huomioonottaen sen kohdalla koskaan voida olla tarpeeksi huolellisia. Siksi se säätää, että kohta kun jokin kirkko on jäänyt vaille johtajaa, kapitulin tulee saattaen asian piispankaupungin ja hiippakunnan tietoon, järjestää julkisia ja yksityisiä rukouksia ja anomuksia, jotta hiippakunnan sekä klerus että kansa saisivat Jumalalta hyvän paimenen. Kaikkia niitä ja kutakin heistä, joilla on jokin Apostolisen Istuimen millä perusteella tahansa myöntämä oikeus korottaa joitakin henkilöitä kirkkojen esimiehiksi tai jotka muulla perusteella myötävaikuttavat tässä asiassa, synodi, mitään uutta tässä kysymyksessä nykyistä tilannetta ajatellen esiintuomatta, kehottaa ja muistuttaa, että he aina pitäisivät mielessään, etteivät he voi tehdä mitään Jumalan kunnian ja kansojen pelastuksen kannalta hyödyllisempää kuin tunnollisesti pyrkiä korottamaan kirkkojen esimiehiksi sellaisia, jotka ovat todella hyviä paimenia ja kirkkojen

-
- 1 Koko tämä johdantolause on miltei sanatarkka lainaus paavi Leo I:n kirjeestä Mauritanian piispoille (= Epistola 12.), Migne LIV, 547, c. 5, dist. 61.
 - 2 VI istunto, reformidekreetti, luku 1; VII istunto, reformidekreetti, luku 1; XXIII (7.) istunto, reformidekreetti, 2. kaanon.

sa hallitsemiseen kykeneviä, ja että he tulevat osallisiksi toisten synneistä ja itse ovat kuolemansynnin tilassa, jos he eivät valitse niitä, joita he itse katsovat arvollisimmiksi ja kirkolle hyödyllisimmiksi. Tätä älkööt tehkö sillä perusteella, että toiset ovat esittäneet anomuksia heidän puolestaan tai että he ovat näille läheisiä tai että viran tavoittelijat itse ovat luvanneet vastapalveluksia, vaan siksi että heidän ansionsa sitä edellyttävät. Heidän tulee myös todeta, että korotettavat ovat laillisesta avioliitosta syntyneitä ja että heillä ovat kaikki ne elämää, ikää, oppineisuutta ja muita asioita koskevat ominaisuudet, joita pyhät kaanonit ja tämän Trenton konsiilin dekreetit heiltä edellyttävät.

Koska kansojen, kansakuntien ja tapojen moninaisuuden takia ei ole mahdollista noudattaa kaikkialla samanlaista käytäntöä hankittaessa hyvien ja oppineiden miesten vakavaa ja myönteistä todistusta kaikista edellä mainituista ominaisuuksista, pyhä synodi määrää, että metropoliitan koollekutsumassa provinssisynodissa säädettäköön kullekin alueelle ja provinssille oma tutkinnon, tutkimisen ja tietojensaannin muoto, joka näyttää näille alueille hyödylliseltä ja sopivalta ja jonka tulee saada Rooman paavin harkintansa jälkeen antama hyväksyminen. Ja kun tästä lähtien tällainen kirkkoa johtamaan korotettavaa henkilöä koskeva tutkinto tai tutkiminen on suoritettu, siitä on laadittava virallinen asiakirja, johon sisältyvät kaikki asianomaisesta annetut lausunnot ja hänen itsensä lausuma uskontunnustus, ja tämä asiakirja on mitä pikimmin lähetettävä Rooman paaville, jotta tämä saatuaan selvän käsityksen koko tutkimuksesta ja asianomaisista henkilöistä voisi heidän joukostaan, sikäli kuin heidät tutkinnon tai tutkimuksen kautta on havaittu soveliaiksi, valita näille kirkoille esimiehet Herran lauman hyödyksi. Sen kardinaalin, jolle raportin laatiminen on annettu tehtäväksi ja lisäksi kolmen muun kardinaalin tulee huolellisesti tutkia kaikki korotettavan henkilön ominaisuuksia ja kyseessä olevan kirkon tilaa koskevat tutkimukset, tiedot, todistajalausunnot ja todistukset, vaikkapa ne olisivat annetut Rooman kuuriassa, ja tässä raportissa, joka on vahvistettava raportoivan kardinaalin ja kolmen muun kardinaalin allekirjoituksilla, kaikki neljä kardinaalia kukin erikseen vakuuttavat huolellisen tutkimuksen jälkeen todenneensa korotettavissa lain ja tämän pyhän synodin edellyttämät ominaisuudet ja iankaikkisen pelastuksensa menettämisen uhalla pitävät varmana, että he ovat soveliaita asetettaviksi

johtamaan kirkkoja. Tämä raportti on esitettävä kardinaalikonsistorin istunnossa, mutta jotta asia vielä tulisi tutkimuksen pohjalta kypsemmin selvitettyksi, päätöksenteko lykättäköön johonkin toiseen konsistorin istuntoon, paitsi jos Pyhä Isä näkee toisin hyväksi. Synodi julistaa lisäksi, että kaikkia tämän synodin säätämiä määräyksiä ja jokaista niistä, jotka koskevat piispoiksi korotettavien elämää, ikää, oppineisuutta ja muita ominaisuuksia, on noudatettava myös nimitettäessä Rooman kirkon kardinaaleja, myös niitä, jotka ovat diakoneja. Paavi valitkoon heitä, mikäli se on helposti järjestettävissä, kaikista kristillisistä kansoista sen mukaan kuin niistä löytyy sopivia ehdokkaita. Lopuksi tämä pyhä synodi järkyttyneenä monien kirkkojen suurista vaikeuksista ei voi olla muistutamatta, ettei mikään ole Jumalan kirkolle välttämättömämpää kuin se, että Rooman paavi, jonka jo virkansa puolesta tulee kantaa huolta koko kirkosta, pyrkii aivan erityisesti ottamaan kardinaaleikseen vain kaikkein valikoiduimpia miehiä ja myös asettamaan yksittäisten kirkkojen johtoon vain mitä parhaimpia ja soveliaimpia paimenia, näin sitäkin enemmän, koska niiden Kristuksen lampaiden veren, jotka joutuvat perikatoon huolimattomien ja virkansa unohtavien paimenten takia, Herramme Jeesus Kristus on kerran vaativa hänen omasta kädestään.³

Toinen kaanon (*Provinssisynodeista*)

Provinssikonsiilien kokoontuminen, siellä missä se on jäänyt pois käytännöstä, on tapojen korjaamiseksi, väärinkäytösten poistamiseksi, kiistojen ratkaisemiseksi ja muiden pyhissä kaanoneissa sallittujen asioiden käsittelemiseksi uudestaan otettava käytäntöön. Siksi kunkin metropoliitan henkilökohtaisesti tai hänen estyneenä ollessaan provinssin virkaiältään vanhimman piispan on viimeistään vuoden kuluttua tämän konsiilin loppumisesta ja sen jälkeen vähintään kerran kolmessa vuodessa kutsuttava provinssissaan koolle synodi Herramme Jeesuksen Kristuksen pääsiäisen oktaavina tai jonakin provinssin tapojen mukaan soveliaampana ajankohtana. Tähän synodiin tulee saapua kaikkien piispojen sekä niiden, jotka lain tai tapasäännöksen mukaan ovat velvoitetut olemaan läsnä, lukuunottamatta ainoastaan niitä, joille saapuminen merkitsisi hengenvaarallista merimatkaa. Provinssikonsiilin lisäksi ei

3 Hes. 3:18-21, 33:7-9, Ap.t. 20:26s.

enää provinssin piispoja voida vastoin heidän tahtoaan pakottaa saapumaan metropoliitan luo. Niiden piispojen, jotka eivät ole minkään arkipiispan alaisia, tulee yhden kerran valita pysyväisesti joku lähiseudun metropoliitta, jonka provinssisynodiin heidän tulee osallistua ja niissä tehtyjä päätöksiä sekä noudattaa että saattaa alaisensa niitä noudattamaan. Kaikissa muissa asioissa näiden piispojen erivapautus ja privilegiot pysyvät täysinä voimassa. Hiippakuntasynodi pidettäköön kerran vuodessa. Myös kaikkien sellaisten erivapautettujen kleeeruksen jäsenten, joiden ilman tätä erivapautusta tulisi siihen osallistua, ja kaikkien, jotka eivät ole yleiskapitulun alaisia, on siihen saavuttava. Ne jotka palvelevat seurakunnallisissa tai muissa hiippakunnallisissa, myös kappelikirkoissa, ovat jo tällä perusteella velvoitetut, olivat he keitä tahansa, olemaan läsnä hiippakuntasynodissa. Jos metropoliitat tai piispat tai muut tässä mainitut henkilöt laiminlyövät noudattaa näitä määräyksiä, he olkoot pyhien kaanonien säättämien rangaistusten alaisia.

Kolmas kaanon⁴ (*Piispantarkastuksista*)

Patriarkat, primakset ja metropoliitat suorittuaan omassa kaupungissaan ja hiippakunnassaan täydellisen piispantarkastuksen voivat lain tai tapasäännöksen määräämänä ajankohtana käydä kirkkoprovinsissa jonkun toisen piispan katedraalissa ja suorittaa siellä ja myös katedraalikirkon kapitulissa tarkastuksen. Muissa alemmanasteisissa kirkoissa he älkööt suorittako tarkastusta paitsi milloin joku osapuoli tai piispa itse sitä pyytää tai tarkastukselle on olemassa jokin provinssisynodin jo aikaisemmin hyväksymä syy. Tarkastuksen yhteydessä älkööt he myöskään tehkö mitään, mikä on paikallisen piispan kunnioitettavia ja oikeudenmukaisia määräyksiä vastaan.⁵

Patriarkat, primakset, metropoliitat ja piispat suorittakoot tarkastuksen omassa hiippakunnassaan henkilökohtaisesti tai, jos ovat estyneitä, yleisvikaarinsa tai visitaattorin kautta. Jos he eivät voi joka vuosi tarkastaa koko hiippakuntaansa sen laajuuden takia, tarkastakoot ainakin siitä

4 Tämän dekreetin 3., 5. ja 6. kaanon saivat konsiiliin Isien enemmistön tahdosta jossakin määrin muutetun lopullisen sanamuodon, joka virallisesti annettiin tiedoksi istunnossa 3.12.1563.

5 Lopullisessa muodossa koko tämä alkukappale jätettiin pois ja dekreetti alkaa seuraavan kappaleen alusta.

suuremman osan niin että he kahdessa vuodessa tulevat tarkastaneeksi sen kokonaan joko itse henkilökohtaisesti tai visitaattoriensa kautta.⁶

Arkkidiakonit, dekaanit ja muut alemmat kirkonmiehet voivat suorittaa tarkastuksia niissä kirkkoissa, joissa heillä tähänkin asti ollut laillisesti hyväksytyt tapa tarkastuksia suorittaa. He voivat kuitenkin tehdä näitä tarkastuksia vain henkilökohtaisesti ja heillä on oltava mukanaan piispan hyväksymä notaari. Kapitulin nimittämällä visitaattoreilla, siellä missä kapitulilla on tarkastusoikeus, tulee olla piispan hyväksyminen. Näissäkään tapauksissa piispaa ei kielletä mainittujen tarkastusten ulkopuolella itse, tai jos hän estynyt, visitaattorinsa kautta suorittamasta tarkastusta. Arkkidiakonin ja muiden alempien kirkonmiesten tulee näyttää piispalle kuukauden kuluessa suorittamastaan tarkastuksesta laatimansa selostus ja todistajien lausunnot sekä kaikki muut asiakirjat, eivätkä tässä voi olla esteenä mitkään ikimuistoisetkaan tapasäännökset, eivät myöskään mitkään erivapautukset tai privilegiot. Kaikkien näiden tarkastusten tärkeimpänä tavoitteena on torjua harhaopit, edistää terveellistä ja puhdasta oppia, tukea hyviä ja oikaista pahoja tapoja, kehottamalla ja muistuttamalla innostaa kansaa uskonnollisuuteen, rauhaan ja viattomuuteen sekä järjestää muut asiat uskovien hyödyksi paikan, ajan ja tilanteen huomioonottaen ja niin kuin tarkastuksen suorittajat viisautessaan hyväksi näkevät. Jotta kaikki toteutuisi helposti ja onnellisesti, jokaista edellä mainittua tarkastuksen suorittajaa kehoitetaan kohtelemaan kaikkia isällisellä rakkaudella ja kristillisellä mielellä. Tyytykööt he vaatimattomaan saattojoukkoon ja palveluskuntaan ja pyrkikööt suorittamaan tarkastuksen mahdollisimman lyhyessä ajassa, mutta kuitenkin asiaankuuluvalla huolellisuudella. Tarkastuksen aikana he varokoot, ettei heistä koidu turhien menojen takia kenellekään taakkaa tai rasitusta. Älkööt he itse eikä kukaan heidän seuralaisistaan viranhoidon tai minkään muunkaan syyn perusteella ottako tarkastuksesta vastaan rahaa tai lahjaa, ei edes hurskaksiin tarkoituksiin osoitettua testamenttivaroista, olipa rahaa tai lahjaa tarjottu millä tavalla ta-

6 Tähän kohtaan lopullinen tekstimuoto lisää seuraavan kappaleen: *Metropoliitat, senkään jälkeen kun he ovat täydellisesti tarkastaneet oman hiippakuntansa, älkööt suorittako tarkastusta kirkkoprovinsinsä muiden piispojen katedraaleissa tai hiippakunnissa, paitsi milloin provinssisynodi on tällaisen tarkastuksen aiheen tutkinut ja tarkastuksen hyväksynyt.* Tämän jälkeen teksti jatkuu: *Arkkidiakonit, dekaanit...*

hansa, lukuunottamatta sitä, mikä oikeuden mukaan on suoritettava hurskaista jäämistöistä. Eivätkä näiden säännösten voimaantulolle voi olla esteenä mitkään ikimuistoisetkaan tapasäännökset. Poikkeuksena ovat kuitenkin elintarvikkeet, joita tarkastajalle ja hänen seurueelleen on hankittava vain tarkastuksen kestoajaksi eikä enempää, ja joiden määrän on oltava riittävä ja laadun kohtuullinen. Tarkastuksen kohteena olevat voivat kuitenkin valita, haluavatko he mieluummin maksaa rahassa aikaisemman korvausvelvollisuutensa määrän mukaan vai hankkia mainitut elintarvikkeet. Luostareiden ja muiden kirkollista tehtävää täyttävien laitosten sekä muiden kuin seurakuntakirkkojen kanssa tehdyt vanhat sopimukset ja niihin sisältyvät oikeudet jäävät kuitenkin koskemattomina voimaan. Niissä kaupungeissa ja provinseissa, joissa on tapana, etteivät visitaattorit saa elintarvikkeita, rahaa eivätkä mitään muutakaan, kaiken tapahtuessa ilmaiseksi, tätä tapaa noudatettakoon edelleenkin. Jos joku joissakin edellämainituissa tapauksissa rohkenee ottaa jotakin enemmän – mistä Jumala varjelkoon – hänen on kuukauden kuluessa palautettava se kaksinkertaisena ja lisäksi hänet on tuomittava Lyonin yleisen konsiilin konstituution *Exigit* määräämiin sekä myös provinssisynodin harkintansa mukaan säätämiin muihin rangaisuksiin ilman mitään toivoa anteeksisaamisesta. Ne, joilla on joku patronaattioikeus, eivät saa millään lailla sekaantua niihin asioihin, jotka koskevat sakramenttien jakamista, eivätkä he voi tarkastaa kirkon liturgiasta vaatteistoa, eikä heille myöskään kuulu tutkia kirkollisten kiinteistöjen tai kirkkorakennusten tuloja, paitsi milloin heillä säädikirjan tai perustamisen nojalla on sellainen oikeus. Kaikki nämä asiat kuuluvat piispojen tehtäviin, ja heidän on huolehdittava harkintansa mukaan kirkkorakennusten tulojen käyttämisestä kirkon kannalta tarpeellisiin ja hyödyllisiin tarkoituksiin.

Neljäs kaanon (*Piispojen ja pappien saarnaamistehtävästä*)

Tämä pyhä synodi haluaa, että saarnaamista, joka on piispojen ensimmäinen tehtävä, harjoitetaan uskovien pelastumiseksi mahdollisimman usein. Synodi haluaa mukauttaa autuaasti muistettavan paavi Paavali III:n aikana tästä asiasta julkaisemiaan kaanoneja⁷ nykyisen ajan tarpei-

7 V istunto, toinen dekreetti.

ta vastaaviksi ja säätää, että piispojen on omissa kirkoissaan joko henkilökohtaisesti, tai jos ovat estyneitä, niiden kautta, jotka he ovat tähän saarnaamistehtävään kutsuneet, selitettävä pyhää Raamattua ja Jumalan lakia ainakin jokaisena sunnuntaina ja kaikkina suurempina juhliina, suuren paaston ja adventtipaaston aikana joka päivä tai ainakin kolmesti viikossa, jos niin hyväksi näkevät, sekä myös muina aikoina aina kun se heistä näyttää aiheelliselta. Muissa kirkoissa piispojen tulee harjoittaa saarnatehtäväänsä kirkkoherrojen kautta tai, jos nämä ovat estyneitä, toisten miesten kautta, jotka piispa valitsee, mutta joiden ylläpidosta on niiden huolehdittava, joille saarnaaminen kuuluu tai joilla on tapana sitä harjoittaa, niin että saarnaamistehtävä toteutuu sekä piispankaupungissa että koko hiippakunnassa siinä määrin kuin se piispan harkinnan mukaan on mahdollista. Piispa muistuttakoon ahkerasti kansaa siitä, että jokaisen velvollisuutena on olla, mikäli se helposti käy päinsä, läsnä seurakunnassaan kuullakseen Jumalan sanaa. Kukaan hiippakunta- tai sääntökuntapapistoon kuuluva älköön rohjetko saarnata, ei edes oman sääntökuntansa kirkossa, jos piispa sen häneltä kieltää. Piispojen on huolehdittava myös siitä, että ne, joille asia kuuluu, opettavat tunnollisesti lapsille kussakin seurakunnassa ainakin sunnuntaisin ja muinakin juhlapäivinä uskon alkeita sekä kuuliaisuutta Jumalaa ja vanhempiaan kohtaa. Jos tarve vaatii, piispat pakottakoot jopa kirkkorangaistusten uhalla niitä, joiden tehtävänä on antaa tätä opetusta, täyttämään velvollisuutensa. Eivätkä tässä mitkään privilegiot eivätkä tapasäännökset voi olla esteenä. Muilta osiltaan kaikki se, mitä paavi Paavali III:n aikana on saarnaamistehtävästä säädetty, pysyy voimassa.

Viides kaanon (*Piispoja vastaan nostetuista rikossyytteistä*)

Sellaiset piispoja vastaan nostetut raskaammat rikossyytökset samoin kuin syytökset harhaoppisuudesta – mistä Jumala varjelkoon – joista voi olla seurauksena piispanvirasta erottaminen tai pidättäminen, jätetään yksin Rooman paavin tutkittaviksi ja ratkaistaviksi. Jos kyseessä on sellainen syyteasia, joka on välttämättä jätettävä Rooman kuurian ulkopuolella käsiteltäväksi, se uskottakoon ainoastaan metropoliittojen tai paavin valitsemien piispojen hoidettavaksi. Tämä hoidettavaksi jättäminen olkoon poikkeuksellinen ja paavin omakätisesti allekirjoittama,

eikä siinä tule antaa muuta tehtävää kuin pelkästään tapahtuneen selville ottaminen ja tutkimuspöytäkirjan laatiminen, joka lähetettäköön välittömästi Rooman paaville, jolle yksin kuuluu antaa lopullinen päätös. Kaikki muu autuaasti muistettavan paavi Julius III:n aikana näistä asioista säädetty⁸ samoin kuin Innocentius III:n aikana yleisen konsiilin julkaisema konstituutio *Qualiter et quando*, jonka tämä synodi nyt uudistaa, pysyy voimassa. Piispoja vastaan nostetut pienemmät rikosasiat tutkikoon ja ratkaiskoon kanonisten määräysten mukaisesti joko provinssikonsiili tai metropoliitti.⁹

Kuudes kaanon (*Piispojen vallasta antaa erivapaus rangaistuksesta*)

Piispat voivat antaa erivapauden kaikista salaisiksi jääneiden rikosten aiheuttamista pysyvistä esteellisyyksistä ja virasta pidättämisistä, paitsi siitä, joka aiheutuu harkitusta murhasta tai milloin asiaan liittyy oikeudellinen riitajuttu. Lisäksi he voivat hiippakunnassaan joko henkilökohtaisesti tai tätä varten erityisesti nimittämänsä vikaarin kautta antaa omantunnon tuomioistuimen tasolla synninpäästön, ilmaiseksi, kaikista salaisiksi jääneistä rikkomuksista, myös Pyhälle Istuimelle varatuissa tapauksissa, samalla kun he määräävät heille terveellisen katumustyön. Harhaopin rikoksen ollessa kyseessä synninpäästön antaminen omantunnon tuomioistuimen tasolla on kuitenkin sallittu vain piispoille itselleen, mutta ei heidän vikaareilleen. Poikkeuksena ovat ne provinssit, joissa kuninkaiden pyynnöstä Pyhä Istuin on nimittänyt yli-inkviisitorit ja joissa piispoilla on lupa antaa synninpäästö salaiseksi jääneestä harhaopin rikoksesta vain jos asiasta ei ole olemassa mitään todisteita.¹⁰

Seitsemäs kaanon (*Sakramenttien ja Raamatun opettamisesta kansalle*)

Jotta uskova kansa vastaanottaisi sakramentit suuremmalla kunnioituksella ja sielun hartaudella, pyhä synodi käskee kaikkia piispoja, että heidän tulee itse kansalle sakramentteja jakaessaan ensin selittää nii-

8 III istunto, reformidekreetti, luvut 7 ja 8.

9 Tämän viimeisen lauseen lopulliseksi tekstimuodoksi tuli: *Piispoja vastaan nostetut pienemmät rikosasiat tutkikoon ja ratkaiskoon vain provinssikonsiili tai ne, jolle provinssikonsiili on tämän tehtävään antanut.*

10 Lopullisessa tekstimuodossa tämä viimeinen lause on jätetty pois.

den voimaa ja käyttöä kuulijoilleen heidän käsityskykyään vastaavalla tavalla. Mutta lisäksi piispojen tulee huolehtia siitä, että kaikki kirkkoherrat tekevät samoin hartaasti ja viisaasti ja, jos on tarvetta ja asia on helposti järjestettävissä, myös väestön paikallista kieltä käyttäen, seuraten pyhän synodin katekismuksessaan eri sakramenttien opettamisessa käytettäväksi määräämää muotoa. Piispat huolehtikoot siitä, että tässä katekismuksen sakramenttiopetuksesta laaditaan luotettava käänös kansankielelle ja että kirkkoherrat opettavat sitä kaikelle kansalle. Lisäksi piispat huolehtikoot siitä, että kirkkoherrat kaikkina juhlapäivinä messuja ja hetkipalvelusta toimittaessaan selittävät kansankielellä pyhiä tekstejä ja pelastusta koskevia käskyjä ja että he (välttämättä hyödyttömiä väittelyjä¹¹) painavat nämä opetukset ihmisten sydämiin ja johdattavat heitä syvemmin tuntemaan Herran lakia.

Kahdeksas kaanon (*Julkisyntisten julkisesta katumuksesta*)

Apostoli Paavali käskee oikaisemaan julkisesti niitä, jotka ovat julkisesti tehneet syntiä.¹² Milloin siis joku on julkisesti ja monien nähden tehnyt sellaisen rikkomuksen, joka ilman epäilyä muodostuu toisille loukkauksiveksi ja aiheuttaa heille järkytystä, tällaiselle henkilölle tulee julkisesti määrätä hänen syyllisyyttään vastaava katumustyö, jotta niin kuin hän esimerkillään on johdattanut toisia pahoille teille, samoin hänen parannusentekonsa muodostama todistus palauttaa heidät takaisin oikeaan elämään. Piispa voi kuitenkin vaihtaa tällaisen julkisen katumustyön lajiltaan toiseksi, salaisesti suoritettavaksi, milloin hän katsoo tämän aiheelliseksi. Kaikkiin niihin katedraaleihin, joissa se on helposti toteutettavissa, piispat asettakoot penitentiaarin, johon virkaan piispa yhdistäköön ensimmäisen vapautuvan prebendan. Penitentiaarin tulee olla teologian tai kanonisen oikeuden tohtori tai lisensiaatti ja iältään 40 vuotta täyttänyt tai muuten paikkakunnan huomioonottaen tähän tehtävään kykenevin, ja hänet on luettava kuoripalvelussa läsnäolevaksi aina silloin kun hän kirkossa vastaanottaa rippejä.

11 Vrt. 2. Tim. 2:23 ja Tit. 3:9.

12 1. Tim. 5:20 *Syntiä tekeviä nuhtele kaikkien kuullen*. Vrt. 1. Kor. luku 5.

Yhdeksäs kaanon (*Mihinkään hiippakuntaan kuulumattomien kirkkojen tarkastamisesta*)

Kaikkia niitä määräyksiä, jotka tässä samassa synodissa on autuaasti muistettavan paavi Paavali III:n ja viimeksi nyt Pyhän Isämme paavi Pius IV:n aikana säädetty kirkollisen Esivallan tunnollisesti suoritettavista kaikkien, myös erivapautuksen alaisten, virkatulolähteitten tarkastamisesta, on noudatettava myös niissä sääntökuntiin kuulumattomissa kirkoissa, jotka eivät kuulu mihinkään hiippakuntaan, niin että sen piispan, jonka katedraali on lähimpänä, mikäli tästä asiasta on selvyys, tai muutoin sen piispan, jonka asianomaisen kirkon esimies on provinsikonsiilissa siihen valinnut, tulee Apostolisen Istuimen valtuuttamana suorittaa tarkastukset. Tässä asiassa eivät esteenä voi olla mitkään privilegiot eivätkä ikimuistoisetkaan tapasäännökset.

Kymmenes kaanon (*Piispan kurinpitovallasta piispantarkastuksen yhteydessä*)

Jotta piispat paremmin voisivat pitää heille hallittavaksi uskottua kansaa velvollisuuksien täyttämässä ja kuuliaisuudessa, heillä on oikeus ja valta kaikissa niissä asioissa, jotka koskevat piispantarkastuksia ja heidän alaistensa elämäntapojen oikaisua, myös Pyhän Istuimen valtuuttamina ja kaanonien määräysten mukaisesti, säätäen, määräten ja rangaisten toteuttaa kaikkea sitä, mitä he alaistensa elämän korjaamiseksi ja hiippakuntansa hyödyksi pitävät harkintansa perusteella välttämättömänä. Eikä siinä, mikä koskee tarkastuksia tai tapojen oikaisemista, mikään erivapautus tai esteellisyys tai vaikkapa Pyhälle Istuimelle osoitettu vetoaminen tai riitajuttu voi millään tavoin estää tai keskeyttää piispojen antamien käskyjen, säädöksiä tai tuomioiden toimeenpanoa.

Yhdestoista kaanon (*Arvonimet ja erivapautukset eivät vapauta piispan alaisuudesta*)

Koska voidaan havaita, että ne privilegiot ja erivapautukset, joita erilaisin perustein myönnetään monille, aiheuttavat nykyisin häiriötä piispan tuomiovallan harjoittamiselle ja muodostuvat erivapautuksen saaneil-

le aiheeksi kurittomampaan elämään, pyhä synodi määrää, että milloin oikeista, vakavista ja lähes välttämättömistä syistä joko Rooman kuu-riassa tai sen ulkopuolella katsotaan hyväksi antaa joillekin henkilöille protonotaarin, akoluutin, palatsikreivin, hovikappalaisen tai jokin muu samantapainen arvonimi tai milloin joku henkilö hyväksytään minkä tahansa luostarin oblaatiksi tai jonkinlaiseksi ulkojäseneksi, tai liitetään palvelevaksi veljeksi tai millä muulla nimellä tahansa johonkin ritari-kuntaan, luostariin, hospitaaliin tai kollegioon, nämä privilegiot eivät millään tavoin voi vähentää kirkollisen Esivallan oikeuksia. Kaikki, joille näitä privilegioita on jo myönnetty tai joille niitä tullaan myön-tämään, ovat täysin ja kaikissa asioissa kirkollisen Esivallan alaisia, si-täkin suuremmalla syyllä, koska kirkollinen Esivalta näissä asioissa on Pyhän Istuimen valtuuttama. Mitä tulee hovikappalaisiin, heistä on sää-detty tarkemmin paavi Innocentius III:n konstituutiossa *Cum capella*. Poikkeuksen muodostavat kuitenkin ne, jotka todella palvelevat edellä mainituissa paikoissa tai ritarikunnissa, asuvat niiden taloissa tai niiden muurien sisäpuolella ja elävät kuuliaisuussuhteessa niihin, sekä ne, jot-ka ovat antaneet luostarilupaukset ritarikunnalle laillisesti ja ritarikun-nan sääntöjen mukaisesti. Tästä antamisesta on kirkolliselle Esivallalle esitettävä todistus. Eivätkä mitkään, eivät edes johanniitoille tai muille hengellisille ritarikunnille myönnetyt privilegiot voi olla tässä esteenä. Ne privilegiot, joita Eugeniuksen konstituution nojalla on tapana myön-tää Rooman kuuriassa asuville tai kardinaalien huonekuntiin kuuluville, eivät, mikäli mainituille henkilöille on annettu virkatulolähteitä, ulo-tu heidän virkatulolähteisiinsä vaan niiden osalta he pysyvät kirkollisen Esivallan alaisina. Eivätkä tässä mitkään kiellot voi olla esteenä.

Kahdestoista kaanon (*Kaniikeiksi nimitettävistä*)

Kirkoissa ja erityisesti katedraaleissa on perustettu kirkollisia arvohen-kilön virkoja kirkollisen järjestyksen säilyttämiseksi ja kehittämiseksi, ja siksi niiden, jotka tällaisen viran saavat, tulee olla hurskaudessa muita pitemmälle ehtineitä ja muille esimerkkeinä, sekä auttaa piispaa teoil-iaan ja viranhoidollaan. Siksi onkin oikein, että tällaisiin virkoihin kut-suttujen tulee olla sellaisia, että he voivat täyttää virkansa velvollisuudet. Ketään älköön sen vuoksi korotettako tästä lähtien mihinkään sellaiseen

arvoasemaan, johon liittyy sielunhoitovelvollisuus, ellei hän ole vähintään 25 vuoden ikäinen, ole perehtynyt klooruksen tehtäviin, ole saavuttanut virkansa hoitamiseen tarvittavaa teologista tietämystä ja elleivät hänen suosituksenaan ole hyvät elämäntavat, niin kuin asiasta säädetään paavi Aleksanteri III:n Lateraanikonsiilissa julkaisemassa konstitutiiossa *Cum in cunctis*. Arkkidiakonien, joita kutsutaan piispan silmiksi, tulee kaikissa niissä kirkoissa, missä se on mahdollista, olla teologian maistereita tai kanonisen oikeuden tohtoreita tai lisensiaatteja. Muihin arvo- tai henkilöasemiin, joihin ei sisälly sielunhoitovelvollisuutta, kutsuttakoon vain päteviä ja vähintään 22 vuoden iän saavuttaneita. Jokaisen, jolle on annettu millainen tahansa sielunhoitovelvollisuuden sisältävä virkatulolähde, tulee vähintään kahden kuukauden kuluessa virkatulolähteen haltuunotosta, kädet piispan käsissä, tai jos piispa on estynyt, hänen yleisvikaarinsa tai viranhoitajansa edessä julkisesti tunnustaa oikeaoppinen uskonsa sekä luvata ja vanna pysyvänsä kuuliaisena Rooman kirkolle. Niiden, jotka on kutsuttu kaniikeiksi tai joihinkin muihin arvoasemiin katedraalikirkoissa, tulee antaa nämä lupaukset ei vain piispan tai hänen viranhoitajansa vaan myös kapitulin edessä. Jos niin ei ole tehty, mainitut arvoaseman saaneet eivät voi ottaa haltuunsa virkatulolähtensä tuottoja eivätkä ne ole heidän omaisuuttaan. Tästä lähtien älköön ketään hyväksyttäkö kaniikiksi tai johonkin muuhun arvoasemaan tai sen osaan, ellei hänellä jo ole sitä vihkiarvoa, jonka kyseinen arvoasema, prebenda tai osuus edellyttää tai ellei hän ole siinä iässä, että hän lain ja tämän synodin määräämän ajan kuluessa¹³ voi tulla korotetuksi asemansa edellyttämään vihkiarvoon. Kaikissa katedraalikirkoissa tulee kaikkiin kaniikinvirkoihin ja niiden osiin olla liitettynä vaatimus joko papin, diakonin tai alidiakonin vihkiarvosta. Piispa, kuultuaan kapitulin neuvoa, määrätköön ja jakakoon harkintansa mukaan, mikä vihkiarvo siitä lähtien liittyy mihinkin kaniikinvirkaan, kuitenkin niin, että kaniikeista ainakin puolet on pappeja ja loput diakoneja tai alidiakoneja. Siellä missä on voimassa sellainen kiitettävä tapa, että useimmat tai vieläpä kaikki kaniikit ovat pappeja, tämä tapa on huolellisesti säilytettävä. Tämä pyhä synodi kehottaa, että niissä provinssieissa, missä asia voidaan helposti toteuttaa, kaikki arvoasemat sekä lisäksi katedraaleissa ja tärkeimmissä kollegiaattikirkoissa ainakin puolet ka-

13 VII istunto, reformidekreetti, 12.

niikin viroista annetaan vain sellaisille, jotka ovat teologian tai kanonisen oikeuden maistereita, tohtoreita tai ainakin lisensiaatteja. Lisäksi ei kenellekään, joka mainituissa katedraaleissa ja kollegiaattikirkoissa on saanut jonkin arvoaseman, kaniikinviran, prebendan tai sen osan, ole lupa vetoamalla johonkin säädökseen tai tapasäännökseen olla vuositain poissa mainituista kirkoista kauemmin kuin kolme kuukautta. Silti niiden kirkkojen konstituutiot, jotka edellyttävät pitempää vuotuista palvelusaikaa, jäävät voimaan. Jos joku on pitemmän ajan poissa häneltä vähennettäköön ensimmäisenä vuonna puolet niistä tuotoista, jotka hän prebendansa ja läsnäolonsa perusteella olisi saanut itselleen. Jos hän uudelleen lankeaa samaan laiminlyöntiin, hän jääköön vaille kaikkia sinä vuonna hänelle tulleita tuottoja. Niitä kohtaan, jotka osoittautuvat yhä itsepäisemmiksi, meneteltäköön pyhien kaanonien määräysten mukaisesti. Ne jotka ovat läsnä säädetyissä hetkipalveluksissa, saakoot osallistumisrahan, kun taas muut – poissulkien kaikki petolliset välipuheet ja perusteettomat suostumukset – jätettäköön vaille osallistumisasiirahaa paavi Bonifatius VIII:n dekreetin *Consuetudinem* mukaisesti, jonka dekreetin tämä pyhä synodi palauttaa käytäntöön. Eivätkä tässä voi olla esteenä mitkään säädökset tai tapasäännökset. Jumalanpalveluksia koskevat velvollisuutensa heidät tulee pakottaa täyttämään henkilökohtaisesti, eikä sijaisten kautta. Heidän tulee myös avustaa ja palvella piispaa hänen toimittaessaan piispallisesti messua tai muita liturgisia menoja sekä lisäksi hymnein ja lauluin selvästi ja hartaasti ylistää Jumalan nimeä kuorissa, joka juuri tätä varten on olemassa. Kantakoot he ahkerasti säätynsä mukaista vaatetusta niin kirkossa kuin sen ulkopuolella ja välttäkööt kiellettyjä metsästysretkiä, lintujen lennosta ennustamista, tansseja, kabareeta ja huvitteluja. Olkoot he tavoiltaan niin kunniallisia, että heitä ansaitusti voidaan kutsua kirkon senaatiksi. Niistä kysymyksistä, jotka koskevat hetkipalvelujen asianmukaista järjestämistä, niissä käytettävää laulutapaa ja sävelmistöä, määräyksiä kuoriin tulemisesta ja siellä viipymisestä sekä erilaisia välttämättä tarvittavia kirkollisia palveluvirkoja ja muita tämänlaisia asioita, provinssisynodi antakoon kunkin provinssin tarpeita ja tapoja vastaavan täsmällisen määräyksen. Kuitenkin myös piispa, mutta vain yhdessä vähintään kahden kaniikin kanssa, joista toinen on piispan ja toinen kapitulin valitsema, voi päättää kaikista näistä asioista niin kuin hyväksi näkee.

Kolmastoista kaanon (*Köyhien kirkkojen toimeentulon turvaamisesta ja seurakuntien rajoista*)

Koska monet katedraalikirkot ovat niin vaikeassa asemassa ja niiden tulot ovat niin vähäiset, etteivät ne mitenkään vastaa piispallista arvoa eivätkä riitä näiden kirkkojen tarpeisiin, provinssikonsiili tutkikoon niiden tilanteen ja kutsuttuaan paikalle asianosaiset harkitkoon huolellisesti, mitkä näistä kirkoista niiden vaikeuksien ja vähäisyyden takia olisi parempi yhdistää naapurikirkkoihin tai olisi varustettava uusilla suuremmilla tulolähteillä. Laadittuaan asiakirjan tästä kysymyksestä provinssikonsiili lähettäköön sen Rooman paaville, joka asiaan perehdyttyään päättäköön harkintansa mukaan, onko parempi yhdistää vähäiset kirkot toisiinsa vai lisätä niiden tuloja. Sillä välin, kunnes mainitut toimenpiteet ovat johtaneet joihinkin tuloksiin, paavi voi tällaisille hiippakuntansa köyhyyden takia lisätuloja tarvitseville piispoille osoittaa joitakin virkatulolähteitä, ei kuitenkaan seurakuntakirkkoihin, arvoasemiin tai kaniikinvirkoihin liittyviä, ei myöskään prebendoja eikä sellaisia luostareita, joissa luostarisääntöä tarkasti noudatetaan tai jotka ovat yleiskapitulien tai tarkastuksia suorittavien ylempien esimiesten alaisia. Milloin kyseessä ovat seurakuntakirkot, joiden tulot ovat niin vähäiset, etteivät ne riitä niiden välttämättömiin menoihin, piispa huolehtikoon siitä (jos nimittäin virkatulolähteiden, ei kuitenkaan sääntökunnille kuuluvien, yhdistämisen kautta asia ei ole järjestettävissä), että uudissadon veron tai kymmenysveron osoittamisen kautta tai seurakuntalaisten avustusten ja kolehtien kautta tai jollain toisella soveliaamalla tavalla kootaan niin paljon varoja, että ne riittävät kirkkoherran ja seurakunnan kohtuullisiin tarpeisiin. Edellä mainituista tai muista systä suoritettavien virkatulolähteiden yhdistämisten kohdalla on muistettava, ettei seurakuntakirkkoja saa yhdistää minkäänlaisiin luostareihin tai apottiluostareihin, ei myöskään katedraalin tai kollegiaattikirkon arvoasemiin tai prebendoihin, ei myöskään toisiin yksinkertaisiin virkatulolähteisiin, hospitaaleihin tai hengellisiin ritarikuntiin. Ne tällaiset yhdistämiset, joita on jo suoritettu, on alistettava kirkollisen Esivallan tarkastettaviksi sen dekreetin mukaisesti, jonka tämä synodi autuaasti muistettavan paavi Paavali III:n aikana on säätänyt¹⁴ ja jota on nou-

14 VII istunto, reformidekreetti, 6.

datettava myös niihin yhdistämisiin nähden, jotka on tehty dekreetin julkaisemisen jälkeen. Näin on meneteltävä riippumatta siitä sanamuodosta, joita yhdistämisasiakirjoissa on käytetty, ja jotka tässä katsotaan riittävän selvästi ilmaistuksi. Tästä lähtien ei yhtäkään katedraalikirkkoa, jonka tulot eivät ylitä tuhatta dukaattia, eikä yhtään seurakuntakirkkoa, jonka tulot eivät ylitä sataa dukaattia, tulojen todellisen arvon mukaan, saa rasittaa millään määräaikaismaksuilla tai tulojen varaamisella. Niissä kaupungeissa ja paikoissa, joissa seurakunnilla ei ole määrättyjä rajoja eikä niiden kirkkoherroilla hallittavanaan omaa kansaa, vaan missä sakramentteja jaetaan eroa tekemättä kaikille niitä pyytävälle, pyhä synodi käskee piispoja heille uskottujen sielujen pelastumisen paremmaksi turvaamiseksi jakamaan kristikansan selvästi erottuviin seurakuntiin, joille kullekin he nimittäkööt oman pysyvän kirkkoheran, joka voi oppia tuntemaan laumansa ja jolta yksin seurakuntalaiset voivat luvallisesti vastaanottaa sakramentteja. Tai sitten he voivat paikakunnan luonteen huomioon ottaen hoitaa tämän asian jollakin toisella soveliaammalla tavalla.¹⁵ Piispat toimikoot samalla tavoin mahdollisimman pian niissä kaupungeissa ja paikoissa, joissa ei ole minkäänlaisia seurakuntia. Eivätkä tässä voi olla esteenä mitkään privilegit eivätkä mitkään ikimuistoisetkaan tapasäännökset.

Neljästoista kaanon (*Virkatulolähteiden osoittamisessa esiintyvistä väärinkäytöksistä*)

Monissa katedraaleissa, kollegiaattikirkoissa ja seurakuntakirkoissa niiden konstituutiot sallivat tai pikemminkin vakiintunut huono tapa edellyttää, että milloin on kysymyksessä valitseminen, esittäminen, nimittäminen, asettaminen, vahvistaminen, myöntäminen tai jokin muunlainen virantäyttämisen muoto tai sitten omistusoikeuden saaminen katedraaliin ja sen tulolähteisiin, virkatulolähteeseen, kaniikinvirkaan ja sen tulolähteeseen tai prebendaan tai osuuden saaminen tuloista tai päivittäisen osallistumisrahan saaminen, silloin asetetaan joitakin luvattomia ehtoja, kuten tulojen jonkin osan syrjään siirtäminen tai tiettyjen maksujen suorittaminen, jonkin lupauksen antaminen tai korvauksen suorittaminen tai se, mitä joissakin kirkoissa nimitetään ”vuorottaiseksi hyö-

15 Vrt. XXI istunto, reformidekreetti, 4. kaanon.

dyksi”. Kaikkea tätä pyhä synodi inhoaa ja käskee piispoja kieltämään tällaisten maksujen ottamisen, paitsi milloin ne käytetään hurskaksiin tarkoituksiin, ja myös kieltämään kaikki sellaiset virkaanastumiset, joihin liittyy simonia tai häpeällisen ahneuden epäily. Piispojen tulee huolellisesti tutkia tällaisten kirkkojen näitä asioita koskevat konstituutiot tai tapasäännökset ja jättäen voimaan ainoastaan kiitettävänä hyväksymänsä heidän tulee hylätä ja poistaa ne, jotka ovat vääriä ja pahennusta aiheuttavia. Niitä, jotka millä perusteella tahansa rikkovat tätä dekreetiä vastaan, on rangaistava niillä rangaistuksilla, jotka pyhissä kaanoneissa ja useiden paavien konstituutioissa on säädetty simonian harjoittajille – kaikki nämä kaanonit ja konstituutiot tämä synodi uudistaa. Eivätkä tässä voi olla esteenä mitkään säädökset, konstituutiot eivätkä tapasäännökset, eivät edes ikimuistoiset, eivätkä myöskään Apostolisen auktoriteetin vahvistamat. Piispalla Apostolisen Istuimen valtuuttamana on oikeus tutkia, onko mainituissa konstituutioissa valheellisia tai tahallisesti puutteellisia tietoja ja myös, mikä on ollut niiden alkuperäinen tarkoitus.

Viidestoista kaanon (*Riittämättömien virkatulolähteiden yhdistämisestä*)

Niissä katedraaleissa ja tärkeämmissä kollegiaattikirkkoissa, joissa prebendat ovat lukuisia ja niiden tulot sekä päivittäin jaettu osallistumisraha ovat siinä määrin vähäisiä, etteivät ne riitä kaniikkien kohtuulliseen toimeentuloon ottaen huomioon heidän arvoasemansa sekä paikkakunnan ja henkilöiden laadun, piispat voivat kapitulin suostumuksella yhdistää näihin prebendoihin joitakin yksinkertaisia virkatulolähteitä, ei kuitenkaan sääntökunnille kuuluvia, tai jos asiaa ei voida tällä tavoin hoitaa, piispat voivat lakkauttaa joitakin näistä prebendoista, jos niihin patronaattioikeuden omaavat antavat suostumuksensa, (mikäli ne nimittäin ovat joidenkin maallikoiden patronaattioikeuden alaisia). Lakkautettujen prebendojen tuotot ja tulot siirrettäköön muiden prebendojen päivittäin jaettaviin osallistumisrahoihin. Prebendojen lukumäärää supistettaessa on niitä kuitenkin jätettävä jäljelle tarpeellinen määrä, jotta jumalanpalvelusten toimittaminen ja kirkon arvokkuuden säilyminen voidaan turvata.¹⁶ Tässä eivät voi olla esteenä mitkään konstituutiot eivätkä pri-

16 Vrt. XXI istunto, reformidekreetti, 3. kaanon ja XXII istunto, reformidekreetti, 3. kaanon.

vilegiot tai mitkään yleiset tai erityiset varaamiset tai osoittamiset. Eivätkä mainittuja yhdistämisiä tai lakkauttamisia voi tehdä tyhjiksi tai estää mitkään ylläpitosopimukset, ei edes luopumiseen perustuvat, eivätkä myöskään mitkään muut poikkeussäädökset tai lykkäämiset.

Kuudestoista kaanon (*Kapitulin tehtävistä piispanistuimen ollessa vailla haltijaa*)

Kun piispanistuin on tullut avoimeksi, kapituli, siellä missä sille kuuluu kirkon tulojen kerääminen, nimittääkään yhden tai useampia uskollisia ja huolellisia taloudenhoitajia, jotka huolehtivat kirkon asioista ja tuloista ja joiden on annettava sille, jolle asia kuuluu, selvitys toiminnastaan. Kapitulin on myös kahdeksan päivän kuluessa piispan kuolemasta asetettava viranhoitaja tai vikaari, tai jos sellainen jo on, kapitulin on annettava hänelle vahvistus. Vikaarin on oltava kanonisen oikeuden tohtori tai ainakin lisensiaatti tai muuten mahdollisuuksien mukaan pätevä. Jos toisin on menetelty, tämä nimittäminen siirtyy metropoliitalle tai jos avoimeksi tullut on juuri metropoliitan tai erivapautettu kirkko ja jos sen kapituli (niin kuin tässä oletetaan) on laiminlyönyt tehtävänsä, silloin metropoliitan kirkon kohdalla kirkkoprovinssin virassa vanhin piispa ja erivapautetun kirkon kohdalla lähin naapuripiispa voi asettaa soveliaan taloudenhoitajan ja vikaarin. Piispa, joka on korotettu avoimeksi tulleele piispanistuimelle, vaatikoon hänelle kuuluvista asioista taloudenhoitajalta, vikaarilta ja kaikilta viranhoitajilta ja hallinnollisilta esimiehiltä, jotka kapituli tai jotkut muut ovat piispanistuimen avoimeksi tultua asettaneet piispan paikalle, myös silloin kun nämä ovat itse olleet kapitulin jäseniä, selvityksen viranhoidosta, tuomiovallan käytöstä, hallinnosta ja kaikista muista heidän tehtävistään. Piispa voi myös rangaista niitä, jotka viranhoidossaan tai hallinnollisissa tehtävissään ovat rikkoneet, jopa siinäkin tapauksessa, että mainitut viranhoitajat ovat selvityksen annettuaan saaneet kapitulilta tai sen nimittämiltä edustajilta hyväksymisen tai vapautuksen. Kapitulin on annettava piispalle myös selvitys niistä kirkkoa koskevista asiakirjoista, joita mahdollisesti on joutunut sen haltuun.

Seitsemästoista kaanon (*Kielto pitää useampia virkatulolähteitä*)

Koska kirkollinen järjestys vääristyy silloin kun samat henkilöt hoitavat useita kirkollisia virkoja, pyhissä kaanoneissa on pyhästi säädetty, ettei kukaan voi tulla kiinnitetyksi yhtä aikaa kahteen kirkkoon.¹⁷ Koska kuitenkin monet suuren ahneuden sokaisemina ja enemmänkin itseään kuin Jumalaa pettäen eivät häpeä monin keinoin kiertää sitä, mikä alunperin on oikein järjestetty, ja ovat hankkineet itselleen samanaikaisesti useampia virkatulolähteitä, pyhä synodi haluten palauttaa kirkkojen hallintaan oikean järjestyksen, tällä dekreetillä, jota kaikkien ja kaikenarvoisten henkilöiden, myös kardinaalien, tulee noudattaa, määrää seuraavaa: Tästä lähtien kullekin henkilölle tulee antaa vain yksi virkatulolähde. Kuitenkin jos se ei riitä asianomaisen henkilön kunnialliseen toimeentuloon, hänelle voidaan antaa lisäksi toinen yksinkertainen virkatulolähde, edellyttäen että molempiin ei sisälly vaatimusta henkilökohtaisesta läsnäolosta. Tämä määräys ei koske vain katedraaleja vaan kaikkia muitakin virkatulolähteitä, niin hiippakunnallisia kuin sääntökunnallisiakin, myös tulonautintaan luovutettuja, olivatpa nämä virkatulolähteet minkä nimisiä tai laatuksia tahansa. Ne, joilla tällä hetkellä on useampia seurakuntakirkkoja tai yksi katedraalikirkko ja sen lisäksi vielä toinen seurakuntakirkko, ovat pakotetut ehdottomasti jättämään itselleen vain yhden katedraalin ja luovuttamaan muut seurakuntakirkot kuuden kuukauden kuluessa. Eivätkä tässä voi olla esteenä mitkään säädökset eivätkä elinikäiset yhdistämiset. Jos he eivät ole näin tehneet, niin heidän seurakuntakirkkonsa samoin kuin kaikki virkatulolähteet, joita heillä on, on itse lain nojalla katsottava vapaiksi ja sellaisina ne annettakoon vapaasti toisille päteville henkilöille, eivätkä näiden virkatulolähteiden aikaisemmat haltijat voi turvallisella omallatunnolla pitää itsellään niiden tuottoja. Synodi toivoo, että virkatulolähteistä luopuneiden tarpeista pidetään huolta jollakin käytännöllisellä tavalla, jonka paavi harkitkoon.

17 Vrt. VII istunto, reformidekreetti, 2.

Kahdeksastoista kaanon (*Kirkkoherroista, heidän nimittämisestään ja sijaisistaan*)

Sielujen pelastuksen kannalta on mitä suurimmaksi hyödyksi, että kriticansalla on johtajinaan arvollisia ja päteviä kirkkoherroja. Jotta tähän parhaiten ja viivyttelemättä päästäisiin, pyhä synodi säättää, että kun jokin seurakuntakirkko jää vaille paimenta, piispan tulee heti kirkkoherran paikan vapautumisesta tiedon saatuaan asettaa kysymyksessä olevaan kirkkoon, jos se on tarpeen, pätevä vikaari, joka huolehtii mainitulle kirkolle kuuluvista tehtävistä, kunnes sille on valittu kirkkoherro, ja piispan on harkintansa mukaan osoitettava vikaarille asianmukainen osuus kyseisen kirkon tuloista. Näin tulee tehdä, olipa paikka tullut vapaaksi kuoleman tai luopumisen, myös Rooman kuuriassa tapahtuneen luopumisen johdosta, tai mistä muusta syystä tahansa ja kuului pa selunhoidosta vastaaminen itse kirkolle tai piispalle ja hoidettiin pa se yhden tai useamman papin toimesta tai olipa kyseessä sellainen sukuomaisuuteen liittyvä eli reseptiiviseksi kutsuttu kirkko, jossa piispan on tapana uskoa selunhoito yhdelle tai useammalle papille (joiden kaikkien tulee alistua aikaisemmin mainittuun tutkintoon), tai olipa mainittu seurakuntakirkko yleisen tai erityisen, myös Rooman kirkon kardiinaalien tai joidenkin apottien tai kapitulien hyväksi annettujen lupien tai privilegioiden perusteella tehtyjen varaamisten tai osoittamisten alainen. Piispan ja sen, jolla on patronaattioikeus, tulee kymmenen päivän kuluessa tai muussa piispan määräämässä ajassa paikan vapautumisesta nimetä muutamia kyseistä kirkkoa johtamaan kykeneviä kleruksen jäseniä ja tämän nimeämisen tulee tapahtua heitä tutkimaan määrättyjen henkilöiden edessä. Kuitenkin myös muilla on vapaus ehdottaa toisia päteviksi arvioimiaan henkilöitä, jotta kaikkien heidän iästä, elämäntavoista ja pätevydestä voidaan suorittaa tarkka tutkimus. Ja jos piispa tai provinssisynodi paikalliset olosuhteet huomioonottaen näkee parhaaksi, voidaan ne, jotka haluavat tulla mainitulla tavalla tutkituksi, kutsua myös julkisella kuulutuksella. Kun määräaika on kulunut umpeen, piispa (tai hänen estyneenä ollessaan hänen yleisvikaarinsa) ja muut tutkijat tutkikoot ilmoittautuneet. Mainittuja muita tutkijoita tulee olla vähintään kolme. Jos heidän arvionsa jakaantuvat tasaisesti tutkittavien henkilöiden kesken tai ovat suuressa määrin toisistaan poikkeavia,

piispa tai yleisvikaari voi ratkaista valinnan oman harkintansa mukaan. Piispa tai hänen vikaarinsa ehdottakoon tutkijoiksi joka vuosi hiippakuntasynodille vähintään kuusi henkilöä, jotka synodin tulee todeta päteviksi ja hyväksyä. Joka kerran, kun jokin kirkko tulee vapaaksi, piispa valitkoon heistä kolme, joiden kanssa hän suorittaa tutkimuksen ja kun sama tilanne seuraavan kerran toistuu, piispa voi mainituista kuudesta valita samat kolme tai voi, jos hän niin tahtoo, valita kolme muuta. Tutkijat olkoot teologian tai kanonisen oikeuden maistereita, tohtoreita tai lisensiaatteja tai muita sääntökunnallisia (myös kerjäläismunkkikuntiin kuuluvia) tai hiippakunnallisia, päteviksi osoittautuneita klooruksen jäseniä. Kaikkien tutkijoiden tulee vannota pyhien evankeliumien nimesä täyttävänsä tehtävänsä ilman minkäänlaista inhimillistä puolueellisuutta, eivätkä he tämän tutkimuksen yhteydessä, ei sitä ennen eikä sen jälkeen, saa vastaanottaa mitään, muussa tapauksessa sekä he että antajat syyllistyvät simonian syntiin, josta syyllisyydestä he voivat saada synninpäästön vain sillä ehdolla, että he luopuvat kaikista virkatulolähteistään, joita he myös aikaisemmin ovat millä tavalla tahansa itselleen saaneet ja lisäksi he tulevat kykenemättömiksi saamaan mitään virkatulolähdettä tulevaisuudessaan. Ja näistä kaikista asioista heidän on tehtävä tili ei vain yksin Jumalan edessä vaan myös, jos se on tarpeen, provinssisynodissa, joka, sikäli kuin heidän havaitaan toimineen tehtävänsä vastaisesti, voi harkintansa mukaan määrätä heille ankaran rangaistuksen. Kun tutkimus on suoritettu, ilmoitettakoon niiden nimet, jotka ikänsä, elämäntapojensa, oppineisuutensa ja ymmärtäväisyytensä sekä muiden kyseisen kirkon hallitsemisen kannalta tarvittavien ominaisuuksien puolesta on havaittu päteviksi. Heistä piispa sitten valitkoon sen, jota hän pitää kaikkein pätevimpänä ja tälle pätevimmälle, eikä kenellekään muulle, tulee sen, jolle viran antaminen kuuluu, luovuttaa kyseessä oleva kirkko. Jos patronaattioikeus kuuluu jollekin kirkolliselle henkilölle ja virkaan asettaminen puolestaan yksin piispalle eikä kenellekään muulle, sen, jonka patronaattioikeuden haltija on tutkijoiden hyväksymistä henkilöistä katsonut arvollisimmaksi, tulee esittäytyä piispalle, jotta tämä asettaa hänet virkaan. Milloin taas virkaan asettamisen suorittaa joku muu kuin piispa, silloin piispa yksin valitsee arvollisten joukosta arvollisimman, jonka sitten se, jolla on patronaattioikeus, esittää hänelle, jolle puolestaan virkaan asettaminen kuuluu.

Jos patronaattioikeus kuuluu joillekin maallikoille, tulee sen, jonka patronaattioikeuden haltija on esittänyt, tulla samojen tutkijoiden tutkittavaksi ja hänet voidaan hyväksyä virkaan vain, jos hänet on havaittu päteväksi. Kaikissa edellä mainituissa tapauksissa kirkko voidaan antaa vain yhdelle tutkituista ja tutkijoiden hyväksymistä henkilöistä tässä annettua sääntöä noudattaen, eikä kenellekään muulle. Mainittujen tutkijoiden antaman lausunnon voimaantuloa ei voi estää tai lykätä mikään asian siirtäminen jollekin ylemmälle oikeusasteelle, ei myöskään minikään vetoamisen esittäminen ei edes Pyhälle Istuimelle, sen legaateille, varalegaateille tai nuntiuksille tai piispoille, arkkipiispoille, primaksille tai patriarkoille. Jos nimitystä ei ole suoritettu, vikaari, jonka piispa harjintansa mukaan on jo aikaisemmin nimittänyt tai ehkä myöhemmin nimittää vapautuneeseen kirkkoon, pysyköön tässä tehtävässään siihen asti, kunnes kirkko on annettu joko hänelle tai jollekin toiselle hyväksytylle ja valitulle henkilölle. Kaikki muut kuin edellä säädetyllä tavalla tehdyt kirkon antamiset ja virkaanasettamiset on katsottava harhaanjohtetulla tavalla tehdyiksi. Eivätkä tämän dekreetin voimaantuloa voi estää mitkään erivapautukset, luvat, privilegit, esteet, osoittamiset, uudelleen nimittämiset, eivät myöskään joillekin yliopistoille myönnetty vaikkapa määräsommaisetkaan luvat, eivätkä ylipäänsä mitkään muutkaan esteet. Jos kuitenkin mainitun seurakunnan tulot ovat niin vähäiset, etteivät ne riitä kustantamaan kyseistä tutkimusta tai jos ei ole kehtään, joka pyytää tulla tutkituksi tai jos on julkisia puoluejakaantumisia tai ristiriitoja, jollaisia esiintyy muutamilla paikkakunnilla ja joista voi helposti syntyä vakavia tappeluita ja mellakoita, kirkollinen Esivalta voi, jos hän omassatunnossaan näkee niin hyväksi ja tutkijoiden neuvon kuultuaan, jättäen pois julkisen tutkinnon hoitaa asian yksityisen tutkinnon kautta, seuraten kuitenkin muissa suhteissa edellä annettuja määräyksiä. Jos provinssisynodi katsoo edellä mainitun tutkimuksen kohdalla olevan jotakin lisättävää tai vähennettävää, se voi niin tehdä.

Yhdeksästoista kaanon (*Kielto antaa etukäteislupauksia virkojen saamiseen*)

Pyhä synodi säättää, ettei kenellekään saa myöntää nimittämisoikeutta eikä oikeutta antaa etukäteislupausta viran saamisesta, ei edes kollegioille, yliopistoille, senaateille eikä yksityisille henkilöille, ei edes luvan

nimellä tai tiettyyn rahasummaan rajoitettuina tai missään muussakaan muodossa, eivätkä ketkään enää saa käyttää hyväkseen aikaisemmin myönnettyjä lupia. Älköön myöskään myönnettäkö kenellekään, ei edes Rooman kirkon kardinaaleille, salaisia varauksia, eikä mitään muita-kaan oikeuksia tulevaisuudessa avoimiksi tuleviin kirkkoihin, ei myöskään mitään lupia, jotka koskevat vieraita kirkkoja tai luostareita. Kaikki tähän asti myönnettyt luvat ja oikeudet on ymmärrettävä kumotuiksi.

Kahdeskymmenes kaanon (*Kirkollisista oikeusjutuista*)

Kaikkien oikeustapausten, jotka millä tavalla tahansa kuuluvat kirkolliselle tuomioistuimelle, myös virkatulolähteitä koskevien oikeustapausten tutkimisen ensimmäisenä oikeusasteena on paikallinen kirkollinen esivalta, ja ne on ratkaistava vähintään kahden vuoden kuluessa oikeusjutun nostamisesta. Jos niin ei ole tapahtunut, voivat tämän ajan kulu-
tua molemmat osapuolet tai toinen niistä viedä oikeusjutun korkeam-
pien asiassa tuomiovallan omaavien tuomarien eteen, jotka otettuaan
tapauksen vastaan siinä tilassa, missä se oli, vievät sen mahdollisimman
pian päätökseen, eikä oikeusjuttua sitä ennen saa antaa muiden käsitel-
täväksi tai siirtää pois, eivätkä paikallisesta kirkollisesta Esivallasta ve-
toamisia saa ottaa vastaan mitkään ylemmät tahot, eikä asiaa saa jättää
toisille tai pysäyttää, paitsi milloin asiasta on annettu päätös, joka on lo-
pullinen tai jolla on lopullinen voima, tai milloin päätöksen aiheutta-
maa vahinkoa ei vetoamisen kautta enää voida korjata.¹⁸ Nämä säännöt
eivät koske niitä oikeustapauksia, jotka pyhien kaanonien määräys-
ten mukaan kuuluvat Apostolisen Istuimen käsiteltäviksi tai jotka Roo-
man paavi kiireellisistä ja ymmärrettävistä syistä Signaturan erityisen ja
paavin omakätisesti allekirjoittaman käskykirjeen kautta näkee hyväk-
si siirtää tai uskoa Apostolisen Istuimen käsiteltäviksi. Avioliittoja ja ri-
kosasioita koskevia oikeusjuttuja ei tule jättää dekaanin, arkkidiakonin
tai muiden alempien kirkonmiesten tuomittaviksi, ei silloinkaan kun he
suorittavat kanonista tarkastusta, vaan ne on jätettävä yksin piispan tut-
kittaviksi ja ratkaistaviksi, vieläpä siinäkin tapauksessa, että toisaalta
piispan ja toisaalta dekaanin tai arkkidiakonin tai jonkun muun alem-
man kirkonmiehen välillä olisi käynnissä missä oikeusasteessa tahan-

18 Vrt. XXV istunto, reformidekreetti, luku 10.

sa jokin kyseisten oikeusjuttujen tutkimista koskeva riitajuttu. Jos näissä tapauksissa jompikumpi osapuoli esittää piispalle todistuksen köyhyydestään, asianomaista osapuolta ei tule pakottaa samassa avioliittoa koskevassa jutussa ajamaan asiaansa provinssin ulkopuolella sen enempää toisessa kuin kolmannessakaan oikeusasteessa, paitsi jos toinen osapuoli haluaa kustantaa siitä aiheutuvat ylläpito- ja oikeudenkäyntikulut. Älkööt legaatit, ei edes legaatit 'de latere', älköötäkään nuntiuokset, kirkolliset käskynhaltijat tai muut henkilöt minkäänlaisten valtuuksien nojalla estäkö piispoja toimimasta edellä mainitun laisissa tapauksissa tai millään tavoin sekaantuko piispojen tuomiovallan harjoittamiseen tai sitä häiritkö, älköötäkään myöskään vetäkö oikeuteen kleruksen jäseniä tai muita kirkollisia henkilöitä, paitsi milloin piispaa on vaadittu nostamaan oikeusjuttu ja hän on sen laiminlyönyt. Muussa tapauksessa mainittujen henkilöiden oikeusjutut ja määräykset ovat vailta merkitystä, ja he ovat velvoitetut hyvittämään osapuolille heille aiheutuneen vahingon. Lisäksi jos joku sellaisessa tapauksessa, jossa laki sen sallii, esittää vetoamisen, valittaa jostakin hänelle aiheutetusta vahingosta tai jos hän muuten aikaisemmin mainitun kahden vuoden määräajan mentyä umpeen kääntyy jonkun toisen tuomarin puoleen, hänen tulee lähettää tälle vetoomustuomarille omalla kustannuksellaan kaikki piispan edessä käsitellyn jutun asiakirjat ja antaa tästä etukäteen tieto piispalle, jotta piispa, jos niin hyväksi näkee, voi saattaa vetoomustuomarin tiedoksi jotakin, joka jutun tutkimisen kannalta on hyödyksi. Jos se, josta on vedottu, saapuu itse vastaamaan ja haluaa käyttää mainittuja asiakirjoja, hänet on pakotettava vastaavassa suhteessa osallistumaan asiakirjojen siirrosta aiheutuneisiin kustannuksiin, paitsi jos noudatetaan sellaista paikallista tapaa, jonka mukaan vetoamisen esittäjä vastaa kokonaan näistä kuluista. Notaarin tulee asiaankuuluvaa palkkiota vastaan toimittaa vetoamisen esittäjälle mahdollisimman pian ja viimeistään kuukauden kuluttua kopio asiakirjoista. Jos notaari petollisesti viivyttää asiakirjojen luovuttamista, hänet on pidätettävä virantoimituksesta kirkollisen Esivallan määräämäksi ajaksi ja rangaistukseksi määrättävä maksamaan kaksinkertaisena kiistanalainen summa, joka on jaettava vetoamisen esittäjän ja paikkakunnan köyhien kesken. Mutta jos itse se tuomari, josta vedotaan, on suostunut ja osallinen viivyttämiseen tai muuten on estänyt, ettei vetoamisen esittäjälle ole ajoissa annettu kaikkia asiakirjoja, hän on

velvollinen maksamaan saman kaksinkertaisen sakkorangaistuksen. Eivätkä edellä sanotuille määräyksille voi olla esteenä mitkään sopimukset, jotka velvoittavat vain niiden laatijoita, eivätkä myöskään mitkään tapasäännökset.

Kahdeskymmenesensimmäinen kaanon (*Selitys kirkolliskokouksen vapaudesta*)

Pyhä synodi haluaa, ettei sen julkaisemista dekreeteistä koskaan tulevaisuudessa synny minkäänlaisia epäilyksen aiheita. Siksi se selittää paavi Pius IV:n aikana ensimmäisessä istunnossa julkaisemansa dekreetin seuraavat sanat: *Synodissa käsiteltäköön puhetta johtavien legaattien ehdotuksesta niitä asioita, jotka pyhä synodi näkee sopiviksi ja hyödyllisiksi tämän ajan onnettomuuksien lieventämiseksi, uskontoa koskevien riitojen vaimentamiseksi, pahojen kielten kuriin saattamiseksi, holtittomien tapojen korjaamiseksi sekä todellisen ja kristillisen rauhan aikaansaamiseksi kirkossa, ja sen vuoksi julistaa, ettei konsiilin tarkoituksena ole ollut edellä mainituilla sanoilla muuttaa millään lailla yleisissä konsiileissa käytössä ollutta tavallista asioiden käsittelytapaa eikä myöskään lisätä mitään uutta siihen, mitä pyhät kaanonit tai yleisten konsiilien käytäntö ovat vahvistaneet, eikä myöskään siitä mitään vähentää.*¹⁹

19 Tämän luvun käsittelemää ongelmaa selvittää Pius IV:n 15.10.1563 lähettämä kirje, joka kuuluu: *Paavi Pius IV. Asian ainaiseksi muistamiseksi. Koska tietomme on saatettu monien epäilevän, että ensimmäisessä uudelleen jatkamamme konsiilin istunnossa julkaistun dekreetin sanojen: legaattien ehdotuksesta, takia konsiili olisi vähemmän vapaa, olemme katsoneet aiheelliseksi julistaa, jottei kenellekään jäisi mahdollisuutta koskaan vähentää millään lailla konsiilin auktoriteettia, että olemme aina julkisesti selittäneet ja halunneet, että tälle ja muille yleisille konsiileille kuuluva perinnäinen vapaus säilyy täydellisenä ja koskemattomana, sekä saattaa tämän tahtomme tunnetuksi ja julkisesti vahvistetuksi. Jotta tällainen niin vahingollinen epäluulo torjuttaisiin, julistamme ja säädämme, ettei konsiilin vapaus ole mainittujen sanojen kautta tullut mitenkään estetyksi, eivätkä kenenkään oikeudet ole tulleet niiden kautta mitenkään suurennetuksi tai vähennetyiksi, vaan että jokaisella on kaikissa ja kussakin asiassa tässä synodissa se valta ja vapaus, jonka se aikaisemmin on säätänyt, niin ettei edellämainituista sanoista tässä asiassa seuraa mitään vaikutusta. Annettu Roomassa... 15.10.1563...*